geest en waarheid" zou worden, verloor haar overwicht. En in verband hiermede werd steeds meer op heel het kerkelijk leven het Petrinisch stempel gedrukt, ten deele onder terzijdeschuiving van wat Christus in Paulus aan zijn Kerk gegeven had. Dit gaf allengs een antithese, waaruit de Reformatie ten leste moest opspruiten. Hiervoor kunnen we dankbaar zijn, al laat zich hierbij kwalijk de vraag onderdrukken, of niet allengs het Petrinisch element van organisatie en orde, dat we evenmin derven kunnen, te veel onder ons wordt gemist.

Dr. A. K.

„Met een eed".

En hij loochende het wederom met eenen eed, zeggende: Ik ken den mensch niet.
Matthéus 26 : 72.

Bij vraag 37 wijst onze Catechismus er met nadruk op, dat Jezus „den ganschen tijd zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde zijns levens", 't bitterste lijden geleden heeft, niet alleen naar *het lichaam*, maar evenzeer naar *de ziel*.

Toch voelt de groote schare der geloovigen in den regel voor dit lijden van Jezus naar het lichaam veel, en daarentegen voor dit lijden van Jezus naar de ziel vaak o, zoo weinig.

Dat de politie Jezus aangreep in Gethsemane en half meesleurde naar het Sanhedrin; dat men in dit Sanhedrin Jezus met vuisten sloeg en spuwde in het gelaat; dat hij bij Herodes en in het wachthuis mishandeld en later gegeeseld werd; dat hij zelf zijn kruis moest dragen; en dat hij ten slotte aan het kruis is genageld; is voor maar al te velen *het* lijden van Jezus, dat ze in de lijdensweek herdenken. Ook Gethsemané komt daar dan bij, maar voor het overige wordt aan het verborgen zielelijden van den Man van Smarte maar hoogst zelden de aandacht gewijd.

Van daar ons wijzen op wat zoo velen voorbijzien, dat Jezus *eerst* kort voor zijn sterven *begon* met zijn discipelen in de voorstelling van naderend sterven te doen deelen, en al den overigen tijd zijns levens de bange wetenschap van 't bitter lijden dat te komen stond, in zich zelf had opgekropt. En evenzoo vestigden we de aandacht op dat zeggen tot Petrus: »Ga weg achter mij, Satanas«, om te doen gevoelen hoe Satan, tot zelfs in de discipelen, Jezus geen rust liet.

Staan we thans een oogenblik stil bij de driemaal herhaalde verloochening van Jezus door Petrus, en vooral bij dat *»met een eed«*, waarmede Petrus zijn verloochening van zijn Heiland bezwoer.

Matthéus, die als zelf discipel 't alles van nabij wist wat er voorviel, wijst er zoo met nadruk op, dat hij *»met een eed«* zijn discipelschap van Jezus loochende, en liegen dorst dat hij Jezus zelfs niet kende. Ja, dat hij bij de derde verloochening zelfs nog verder ging, en er niet alleen een eed op zei, dat hij Jezus nooit gezien had, maar ook zichzelf er bij *vervloekte*, zoo hij onwaarheid sprak.

Onder zelfervloeking en eedzwering heeft Petrus alzoo tot driemalen toe de schrikkelijke leugen over zijn lippen laten komen, dat hij met bij Jezus hoorde, dat hij niets van Jezus afwist, dat hij Jezus ganschelijk niet kende, en dat hij Jezus nooit gezien had.

Denk dit nu wel in, en ge staat er voor.

Deze drieste leugen en verloochening, met eedzwering erop, wordt u toch bericht van geen minder dan Petrus, d. i. van dienzelfden apostel tot wien Jezus bij Caesarea Philippi betuigd had: „Gij zijt Petrus en op deze petra zal ik mijn Kerk bouwen". En zelfs kan van verrassing in een verlegen oogenblik hier geen sprake zijn, want immers Jezus had Petrus vooraf uitdrukkelijk gewaarschuwd, en 't hem aangezegd „dat Satan zeer begeerde hem te ziften als de tarwe", ja, dat Satan pogen zou hem tot schandelijke verloochening van Jezus over te halen, en dit niet eens maar tot driemalen toe. Zelfs had Jezus erbij gevoegd: »Ik heb voor u gebeden, opdat uw geloof niet ophoude", d. w. z. opdat uw hand aan mij niet worde doorgescheurd.

Ge kunt dus niet zeggen, dat de spanning van het oogenblik, toen de dienstmaagd van Cajaphas hem vroeg wie hij was, hem bij verrassing overviel. Nooit is eenig zondaar ernstiger voor een komende zonde gewaarschuwd, dan Petrus hier door Jezus. Ge zoudt zeggen, na zulk een waarschuwing moest het begaan van zoo schandelijke zonde voor Petrus een volstrekte onmogelijkheid zijn geweest. En toch, niet alleen dat hij die zielverscheurende zonde desniettegenstaande beging, maar hij herhaalde ze zelfs tot driemaal toe, en hij verergerde ze nog door een valschen eed te zweren en door zichzelf er bij te vervloeken. En dat nog wel die eenige man, op wien Jezus heel zijn Kerk zou bouwen.

't Is een raadsel waarvoor we staan.

Al zegt ge toch, dat er immers wel *eenige* verontschuldiging kan aangevoerd, zoo bijv., dat Petrus 't niet de moeite loonend vond, om, ter wille van 't zeggen van zulk een dienstmaagd, zich te openbaren, en misschien gevangen genomen te worden. Of ook, ja dat hij binnen was geslopen om dichter bij Jezus te zijn, en desnoods voor Jezus op te komen. We willen waarlijk Petrus schuld niet zwarter maken dan ze is. Maar wat legt dit alles in de weegschaal tegenover de nameloos grievende verloochening van zijn Heiland, en dat nog wel met een eed erop.

Te banger zelfs grijpt wat voorviel u aan, zoo ge bedenkt wat Lukas ons nog bovendien mededeelt, hoe Jezus namelijk zich omkeerde en Petrus aanzag. Iets waaruit van zelf volgt, dat Petrus op 't zelfde oogenblik dat hij Jezus verloochende, zijn Heiland in het Sanhedrin door de open deur staan zag.

Dat omzien van Jezus brak dan ook op eenmaal 't booze opzet van Petrus. Zoo toch lezen we: »En de Heere, zich omkeerende, zag Petrus aan", en toen nu juist de haan kraaide, ging Petrus den hof uit, en eenzaam de straat op, bitterlijk weenende, de eerste uiting van zijn berouw.

Doch laat nu ook hier, zelfs niet door Petrus' demonische zonde, uw aandacht niet van Jezus afleiden. In de lijdensweken doelt 't gedenken van 't heilige niet op Judas, en niet op 't Sanhedrin, en niet op Petrus, maar moet uw deelneming en aandacht zich steeds eerst op Jezus richten, en ge weet wat uw Heiland leed, leed naar het lichaam niet alleen, maar leed ook naar de ziel.

Denk nu wat 't voor een moeder zijn zou, zoo haar eigen kind in een hachelijk oogenblik tegenover derden zijn moeder geheel in de steek liet, en deed alsof hij haar niet kende en met een eed er op haar verloochende, — zou 't niet voor die moeder om te besterven van harteleed zijn. Door een kind, door een vriend in de ure van bang gevaar tegenover wie u belagen verloochend te worden, 't grieft tot in het diepst van de ziel. Als 't u overkomt, ge klaagt er in diepe verzuchting uw nood tot God over. En wat is nu alle aardsche band van liefde en trouw nog, vergeleken bij den heiligen band, die Petrus aan Jezus bond; aan elken apostel, maar aan Petrus bovenal. Niet alleen Jezus' hart moest 't pijn doen, maar heel Jezus Kerk, heel de toekomst van zijn werk op aarde hing er aan.

Voelt ge dan niet, wat bittere druppel in den drinkbeker zijns lijdens het voor Jezus moet geweest zijn, toen zijn geliefde discipel Petrus hem in zulk een oogenblik zoo kwetsende zielepijn aandeed. Jezus stond voor het Sanhedrin. Het was de ure der beslissing. De doodsklok luidde reeds. 't Was 't oogenblik toen men Jezus voor Godslasteraar schold en in het gelaat spoog. Toen geen menschenoog Hem met deernis aanzag. Toen er geen trouw van menschenliefde was die hem ondersteunde. Een razernij van het Sanhedrin tegenover zich, en om Hem heen. En toen, op dat ontzettende oogenblik, daar in de verte, in den hof, een discipel, *den* discipel op wien Jezus hope was gebouwd, te zien, en dan te hooren hoe die discipel juist doende is om Hem keer op keer te verloochenen, en dan nog te bezweren met een valschen eed dat hij Jezus niet kende, het moet voor Jezus om 't te besterven zijn geweest.

Hij ging sterven om onze zonden te verzoenen, en voor die ontzettende zonde van Petrus zou er in zijn bloed verzoening zijn, maar Satan toonde dan toch zelfs op dat laatste oogenblik nogmaals zijn doodelijke macht.

Zooals de duivel in het paradijs Gods heilige schepping had verstoord, zoo komt diezelfde Satan hier nogmaals, in dit ontzaglijke oogenblik, om Jezus te grieven en te kwetsen in zijn teeder gevoel voor zijn discipelen.

Op Jezus zelf kon hij niet meer werken. Had toch Jezus, eer hij Gethsemane inging, 't niet uitdrukkelijk zijn jongeren betuigd, dat Satan wel weer komen zou, maar „dat hij aan Jezus niets meer had".

Juist daarom werpt hij zich dan ook niet op Jezus, maar nu wel op zijn discipelen, en vooral op den discipel die vooraan stond, op Petrus, op wiens belijdenis Christus zijn Kerk zou bouwen.

Maar 't was dan toch Jezus die dit aanzien, en die dit van zijn discipel in zoo hachelijk oogenblik beleven moest.

Haast mag gevraagd, was er iets dat Jezus in zijn ziel dieper grieven en vlijmender kwetsen moet, dat nu de Satan *door Petrus* den Heiland aandeed?

Dr. A. K.

Amsterdam, 26 Maart 1915.

De strijd in de Hervormde Kerk over het „geest en hoofdzaak" bij de belijdenisvragen neemt steeds geweldiger proporties aan en ontwikkelt zich, om in den stijl onzer oorlogscorrespondenten te blijven, tot een reuzenslag, waarbij van weerszijden alle man en alle geschut te hulp wordt geroepen, omdat men voelt, dat hier een beslissende overwinning zal behaald worden.

Te verwonderen behoeft dat niet.

Zooals in het schaakspel om één voor-uitgeschoven pion, die de positie beheerscht, heel de strijd zich concentreeren kan, of om een beeld aan den werkelijken oorlog te ontleenen, heel de worsteling van twee legers gaan kan om het behoud of verlies van een enkel strategisch punt, zoo is het ook hier. Het modernisme voelt, dat het in dezen strijd om niet minder gaat, dan om zijn bestaansrecht in de Hervormde Kerk. Wordt op de volgende Synode de schrapping van het „geest en hoofdzaak" wet, dan is de sleutel van de positie verloren en heeft het modernisme een nederlaag geleden, zooals het die in jaren niet leed. Daarom beweegt het hemel en aarde om deze definitieve vaststelling van wat de vorige Synode voorloopig besloot, te voorkomen. Het dreigt met openlijk verzet en kerkelijke revolutie. Het spreekt van aanranding der gewetensvrijheid en van belijdenisdwang aan jonge gemeenteleden aangedaan. Het tracht de neutrale „ethischen" op zijn zijde te krijgen door hun allerlei schrikbeelden voor oogen te stellen, van wat een overwinning der confessioneelen ook voor hen ten gevolge zal hebben. Het tokkelt op de snaren van het gevoel, wanneer het spreekt van de liefde, die in de Kerk heerschen moet, en die nu zoo gruwzaam dreigt verstoord te worden. Het weet handig gebruik te maken van de ernstige tijdsomstandigheden op politiek gebied, om bij de goegemeente er op aan te dringen, dat, nu het vaderland in gevaar verkeert, de strijdbijl in de Kerk moet begraven blijven. Het ontziet zich zelfs niet om met verkrachting van de historie een beroep te doen op de vroegere Gereformeerde Kerken, die toch ook nooit een vast stel van belijdenisvragen hebben geformuleerd, maar aan elken predikant en elken kerkeraad vrij lieten de belijdenisvragen zoo te formuleeren als hun goeddacht!

Gelukkig, dat degenen, die voor de belijdenis der Kerk opkomen, zich noch door dit dreigement met revolutie noch door dit beroep op de Christelijke liefde of de ernstige tijdsomstandigheden van de wijs hebben laten brengen. Zelfs is de broedertwist, die Confessioneelen en Waarheidsvrienden verdeelde, bezworen en trekken beide thans eendrachtig op, nu het gaat om het palladium der Kerk te bewaren. Dr. Schokking mag in de *Gereformeerde Kerk* nog enkele reserves maken; het „geest en hoofdzaak" bij de belijdenisvragen is voor hem de hoofdzaak niet; ook had hij natuurlijk liever gezien, dat de strijd gestreden was om de „reorganisatie der Kerk" dan om de belijdenisquaestie; maar nu de strijd op heel de linie ontbrandde, blijkt ook bij hem bloed dikker dan water te zijn en schaart hij zich toch aan de zijde der broeders.

Wie dezer beide partijen op de volgende Synode de overwinning zal behalen, valt zelfs bij benadering niet te zeggen. De doorslag zal gegeven worden door de ethischen, en op hen viel nooit peil te trekken. Zelf zijn ze, gelijk reeds op de laatste Synode bleek, gedeeld; en de vrees voor scheuring in de Kerk zal ongetwijfeld menig wankelende voor het behoud van het bestaande doen stemmen.

Maar of het overwinning of nederlaag zal wezen, de strijd, die thans gevoerd is, is een levensteeken, dat voor de toekomst hoop geeft. De groote Haagsche vergadering heeft toch rijke vrucht gedragen. Het dieppgaand verschil in overtuiging is weer helder in het licht getreden. En nu de belijdenisquaestie maar weer in het midden van den strijd is gesteld, heeft ieder gevoeld, dat het hier om een levensvraag voor de Kerk ging. Met de leus van reorganisatie, we hebben het steeds gezegd, wordt niet een hart in geestdrift ontvonkt. Maar nu de banier der belijdenis maar weer is opgeheven, is de strijd meenens geworden en leeft heel het volk in dien strijd mede.

Het zal dan ook niets baten of de aanstaande Synode poogt te krammen en te lijmen om de breuk, die geslagen is, te herstellen. Integendeel, het zou den toestand in de Hervormde Kerk nog erger maken. Beter een openlijke oorlog dan een valsche vrede.

De acta onzer Synode.

Ook ditmaal is er van meer dan eene zijde geklaagd, dat de acta onzer jongste Synode eerst zoo laat het licht zien. In October werd de Synode gehouden, en thans zijn we bijna een half jaar verder en nog zijn de acta er niet.

Zeker zijn er ditmaal verontschuldigingen. De Synode werd op een ongewonen tijd gehouden en de maanden, die volgden, vroegen veel pastoralen arbeid. Ook meldde Dr. de Moor, dat de acta ditmaal zoo uitgebreid zullen zijn, dat ze alleen door die van de Utrechtsche Synode worden overtroffen. Aan den ijver van de leden van het moderamen der jongste Synode, die voor de uitgave der acta te zorgen hadden, twijfelt dan ook niemand.

Maar wel blijft de vraag klemmen, die we ook vroeger reeds gedaan hebben, of de Synode geen maatregelen kon nemen om de uitgave van haar acta te bespoedigen, door bijv. te bepalen, dat de leden van het moderamen, die met de uitgave belast worden, voor een deel van hun ambtelijk werk zullen ontlast worden.

Het is toch in het belang der Kerken, dat ze spoedig op de hoogte zijn, niet alleen van de besluiten der Synode, die ook uit het persverslag blijken kunnen, maar vooral van de rapporten, waarop die besluiten rusten. Ook doet zulk een late uitgave aan het debiet kwaad. Terstond na de Synode is de belangstelling levendig en wil ieder gaarne weten, wat ter Synode verhandeld is. Maar we leven in een zoo zelbewogen tijd, dat na een half jaar wachten die belangstelling vrijwel gedoofd is.

Amersfoort.

Met blijdschap zal het bericht vernomen zijn, dat de beide Gereformeerde Kerken te Amersfoort besloten hebben tot de samensmelting over te gaan.

Weer valt daarmede een der A en B's van de lijst onzer Kerken af.

Moge dat goede voorbeeld ten prikkel strekken voor die Kerken, waar de eenheid nog niet verkregen werd.

Met name ze noemen willen we niet, maar er zijn toch Kerken, zelfs in hoofdplaatsen onzer provincien, van wie men reeds lang verwacht had, dat ze het scheidsmuurtje zouden neerhalen.

Vooral waar het niet alleen A en B is, maar er zelfs nog een C bijkomt, is die kerkelijke verdeeldheid toch een *misstand*, waarmee men geen vrede hebben mag.

Het moge moeite kosten, om over alle bezwaren heen te komen. Maar de eisch van Gods Woord dringt. En het goede getuigenis van al die Kerken, waar de saamsmelting verkregen werd, hoe lieflijk het is, wanneer broeders samen wonen, mag wel tot bewijs strekken, dat ook hier in *gehoorzaamheid* aan Gods ordinantie een rijk loon voor de Kerk te vinden is.

Kerkblad voor Indië.

In Indië is met het nieuwe jaar een Kerkblad uitgegeven voor de Gereformeerde Kerken in onze Oost, waarvan als hoofdredacteur is opgetreden Ds. D. Bakker, de docent aan onze Zendingsschool te Djocjakarta.

Het oprichten van dit Kerkblad juichen we van harte toe.

Ds. Wijers heeft in de *Getuige* reeds een poging gewaagd om een kerkelijk orgaan voor Indië te krijgen, en hij wist dit blad op pittige wijze te redigeeren. Maar nu hij met zijn ambt als predikant te Batavia ook het redacteurschap van de *Getuige* neerlei en dit blad daarmede van zelf ophield te bestaan, zijn we dankbaar dat onder zoo voortreffelijke leiding een nieuw Kerkblad ontstond, dat niet alleen voor de Gereformeerde Kerk van Batavia, maar voor alle Gereformeerde Kerken in Indië is bestemd.

De enkele nummers, die ons ter kennismaking werden toegezonden, maakten een zeer goeden indruk. En niet 't minst waardeeren we, dat het Kerkblad blijkbaar den band met onze Gereformeerde Kerken in Nederland zoo nauw aanhaalt.

Bedenkelijke verschijnselen.

II.

Onder de bedenkelijke verschijnselen, waarop we in ons vorig artikel wezen, en die ons vreezen deden voor een verzwakking en achteruitzetting van de Christelijke beginselen in ons volksleven, behoort in de derde plaats ook het door de Regeering ingediende en door de Tweede Kamer thans reeds aangenomen wetsvoorstel van de *voorwaardelijke veroordeeling*, waardoor het mogelijk zal worden, dat de rechter, na een misdadiger schuldig verklaard en tot straf veroordeeld te hebben, onder bepaalde voorwaarden de opgelegde straf hem zal kwijt schelden. Het beginsel, waarvan ons strafrecht dusver uitging, het zoogenaamde *vergeldingsrecht*, zal daardoor op bedenkelijke wijze worden verzwakt, want feitelijk komt dit nieuwe instituut op straffeloosheid van den misdadiger neer.

Nu is het zeker waar, dat de gevaarlijke strekking van dit nieuwe rechtsinstituut niet aanstonds en niet algemeen van Christelijke zijde is ingezien. Wel is het niet juist, wat dezer dagen van liberale zijde werd opgemerkt, dat dit wetsontwerp eigenlijk afkomstig zou wezen van de beide Ministers van Justitie uit de laatste rechtsche Kabinetten, Mr. Loeff en Mr. Regout, want de eigenlijke vader van dit wetsvoorstel is Minister Cort van der Linden, die het reeds in 1900 indiende, maar het is toch te begrijpen, dat de tegenwoordige Regeering, toen ze dit wetsvoorstel op nieuw aanhangig maakte, ter goeder trouw meenen kon, dat ze daarmede op de zoogenaamde neutrale zône zich bewoog. En eveneens moet men, om billijk te wezen tegenover de Regeering, erkennen, dat het verzet tegen dit wetsontwerp niet van alle Christelijke staatspartijen is uitgegaan. Van Roomsche zijde had men niet alleen geen overwegende bezwaren, maar prees men dit nieuwe instituut zelfs aan met een beroep op Thomas van Aquino. En ook van Christelijk-Historische zijde stemde niemand tegen het wetsontwerp dan de heer Van Veen (terwijl de heer de Savornin Lohman bij de stemming afwezig was). Maar van anti-revolutionnaire zijde werd het verzet steeds beslister en principieeler. De lijvige studie van Prof. Fabius, die ten vorigen jare het licht zag en waarop we destijds de aandacht vestigden, had de oogen doen opengaan van de zeer gevaarlijke strekking van dit wetsontwerp. Op uitnemende wijze werden die bezwaren ook bij het debat in de Tweede Kamer door de woordvoerders der anti-revolutionnaire partij, inzonderheid door Mr. V. H. Rutgers, uiteengezet. En niet genoeg kan worden betreurd, dat de Regeering, toen ze nu eenmaal zag, welke ernstige, principieele bezwaren tegen dit wetsontwerp bestonden bij één der partijen, dit wetsontwerp niet terugtrok. Het „bestand", waaronder we leven, werd daardoor zeker niet geëerbiedigd en de eendracht, thans zoo noodig, loopt gevaar verbroken te worden.

Maar ook afgezien van dit politieke bezwaar, waarop we hier niet verder hebben in te gaan, blijft bij ons het principieele bezwaar, dat door dit nieuwe rechtsinstituut weer een schrede verder wordt gezet op een weg, die ons al verder van de Christelijke beginselen afvoert. Dat dit rechtsinstituut afkomstig is uit een school van rechtsgeleerden, die principieel gebroken hebben met wat Gods Woord aangaande het strafrecht ons leert, dat de Overheid „Gods dienaresse is, een *wreekster tot straf dengene, die kwaad doet*", doet reeds vermoeden, dat dit nieuwe instituut waarlijk zoo onschuldig niet is. Ook de wijze, waarop dit nieuwe instituut in België in toepassing is gebracht, — Prof Fabius wees hier terecht op — heeft wel doen zien, tot wat schromelijk misbruik deze voorwaardelijke veroordeeling leiden kan, want zelfs de ergste misdaden bleven ongestraft. Maar erger nog dan dit vitium originis en deze misbruiken in de practijk, is voor ons het feit, dat onder de vigueur van deze nieuwe wet, het voorkomen kan en ook meermalen voorkomen zal, dat de misdaad door den rechter *niet wordt gestraft*. Wat men hiertegen heeft aangevoerd, ook in de Tweede Kamer, dat de openbare terechtstelling en de schuldigverklaring benevens het uitspreken van het vonnis reeds op zich zelf als een soort straf, een leed, den misdadiger toegevoegd, kan worden beschouwd, is niets dan een doekje voor het bloeden. Want de eigenlijke straf, geldboete of vrijheidsberooving, door de wet op het misdrijf gesteld, wordt niet uitgevoerd, maar kwijt gescholden. Daardoor zal het rechtsbesef onder het volk worden verzwakt. Als men ziet, hoe de overtreder der wet, na veroordeeld te zijn, straks vrij wordt gelaten en de straf hem wordt kwijt gescholden, wanneer hij maar zijn leven betert, dan zal de gedachte opkomen, dat toch eigenlijk zulk een misdaad zoo erg niet is. Zeker kunnen er gevallen voorkomen, waarin de overtreding der wet te verontschuldigen is, maar in zulke gevallen kan de officier van justitie geen strafvervolging instellen of, wanneer die vervolging toch is ingesteld en de rechter vonnis heeft gesproken, de Koningin gebruik maken van haar recht om gratie te verleenen. Maar geheel wat anders is het, wanneer de rechter, die geroepen is om de *wet* uit te voeren en het *vonnis* te spreken, tegelijk de bevoegdheid krijgt, om de straf niet te laten voltrekken. Zelfs al zouden de rechters in Nederland, bij de uitgestrekte bevoegdheid, die ze door dit wetsontwerp verkrijgen, niet zoo schromelijk misbruik maken van deze bevoegdheid, als dit in België is geschied, — wat onder de inwerking van de nieuwere rechtsbegrippen volstrekt niet zoo ondenkbaar zou wezen, — dan nog is deze *voorwaardelijke veroordeeling zelf* een instituut, dat op den bodem van het klassieke strafrecht niet past en alleen thuis hoort in een geheel andere rechtsbeschouwing. Het is die rechtsbeschouwing, die van geen vergelding van het kwaad als zoodanig weten wil, die de straf alleen beschouwt als een middel om de maatschappij te beveiligen of den misdadiger zedelijk te verbeteren, die zich ook in Nederland baan wil breken en door dit nieuwere instituut haar denkbeelden tot heerschappij wil brengen. En waar deze nieuwe rechtsbeschouwing lijnrecht ingaat tegen Gods Woord en aan het heilig karakter van het recht te kort doet, kan tegen dit nieuwe instituut niet ernstig genoeg geprotesteerd. Men mag in de Tweede Kamer zeer vromelijk hebben gezegd, dat ook God den berouwhebbenden zondaar vergeeft en dat genade met het recht dus zeer wel bestaan kan, maar hoe Christelijk dit ook klinken moge, men vergat daarbij dat God het recht ook dan handhaaft, doordat de straf gedragen wordt door onzen Borg en Middelaar, en dat bovendien de aardsche Overheid niet te handelen heeft naar dit Goddelijke voorbeeld, maar naar het bevel, dat God de Heere haar gaf, niet om het kwaad te vergeven, maar om het in Zijn naam te wreken door dengene, die kwaad doet, *te straffen*.

En bij deze zeer bedenkelijke afwijking van de rechtsbeginselen van Gods Woord komt in de laatste plaats, dat onder deze liberale regeering de heidensche zede van de *lijkenverbranding* thans ongestraft in Nederland haar intrede zal doen. Reeds op zich zelf was het een fout van de Regeering, dat ze, toen deze quaestie aan de orde kwam, in plaats van zelf maatregelen te nemen om de lijkenverbranding te keeren, verklaarde de beslissing van den rechter te zullen afwachten. De wet op het begraven weet toch van het verbranden van lijken niets; er is in den tekst der wet sprake van het begraven van *lijken* (en niet van de asch van lijken) en in Artikel 1 der wet wordt uitdrukkelijk voorgeschreven, dat elke overleden persoon in een gesloten kist op een begraafplaats moet begraven worden. Ook de Hooge Raad erkende, dat het verbranden van lijken daarom in strijd was met de wettelijke bepalingen. En de Regeering, die geroepen is om de wet te handhaven, behoefde de beslissing van den rechter niet af te wachten, maar had feitelijk het verbranden van het lijk als onwettige daad kunnen verhinderen. Het verbranden was toch niet in het geheim geschied, maar gebeurde openlijk, was weken van te voren aangekondigd en werd door officieele personen bijgewoond. In plaats echter van haar roeping te vervullen, liet de Regeering de beslissing aan den rechter over. En nu de Hooge Raad, ter laatste instantie geroepen om hierover uitspraak te doen, wel verklaarde, dat lijkenverbranding niet in overeenstemming was met hetgeen de wet eischte, maar toch de overtreders der wet van straf ontsloeg op gronden, die we hier niet beoordeelen willen, is het gevolg daarvan, dat thans weer een nieuwe lijkverbranding plaats vond en reeds is aangekondigd dat straks nog zeven nieuwe lijkverbrandingen volgen zullen. Gesteld al, dat een leemte in de wet, gelijk de Hooge Raad aannam, belette de lijkverbranders te straffen, dan zou een Regeering, die van deze lijkenverbranding niets weten wilde, terstond maatregelen hebben genomen, om herhaling van dit feit te voorkomen. Maar wie zal dit van deze Regeering verwachten? Het is toch bekend genoeg, hoe heel de liberale pers of zweeg of het zelfs opnam voor de vrijheid van lijkenverbranding en daarmede opnieuw toonde, hoe weinig ze voelt voor de instandhouding van de Christelijke zeden onder ons volk.

Want dat het ook hier gaat om een *Christelijke volkszede* valt niet moeilijk in te zien. Wel heeft men opgemerkt, dat het verbranden of begraven van een lijk op zich zelf niets te maken heeft met de Christelijke religie, maar ook dit is niet anders dan een misleiding van het volk. Zeker is het waar, dat het verbranden of begraven van een lijk niets te kort doet aan de Christelijke belijdenis van de *opstanding der dooden*, want dat de Almacht Gods evengoed een tot asch verbrand lijk als een lijk, dat begraven werd, kan opwekken. Onze martelaren die op den brandstapel tot asch verbrand werden, zullen in den dag der opstanding niet minder een verheerlijkt lichaam ontvangen, dan onze dooden, die op het kerkhof worden begraven. Zelfs kan het verbranden van lijken in bepaalde omstandigheden geoorloofd wezen, zooals Israel de lijken van Saul en zijne zonen verbrandde, toen er vrees bestond, dat de Philistijnen anders hunne lijken in handen krijgen en ze schenden zouden (1 Sam. 31: 12), of wanneer in een belegerde stad, waar begraving der lijken onmogelijk is, de opeenhooping der lijken gevaar van besmettelijke ziekten voor de levenden zou doen ontstaan, een geval, waarop blijkbaar doelt hetgeen de profeet Amos in hfdst. 6 en 10 ons zegt. Maar afgezien van deze uitzonderingsgevallen staat het historisch vast, dat bij al die volkeren, die aan de opstanding der dooden geloofden, niet het verbranden, maar het *begraven der lijken* gewoonte is geweest. Reeds in Israël was het begraven der lijken regel, niet alleen, omdat het menschelijk lichaam uit de aarde gevormd ook tot de aarde moet wederkeeren (Genesis 3: 19), maar gelijk Calvijn bij 1 Sam. 31: 12 opmerkte, omdat in dit begraven der lijken de hope der opstanding zich uitsprak. Ook de Christelijke Kerk heeft geen oogenblik geaarzeld, zich bij deze gewoonte van Israël aan te sluiten, die bovendien voor haar geheiligd was door de begrafenis van Christus en door hetgeen het Nieuwe Testament over de opstanding der dooden ons leert (1 Cor. 15). Overal waar de Christelijke Kerk optrad en ze de lijkenverbranding als volkszede